

KURJER LITIEWSKI

W WILNIE DNIA 23. WRZESNIA V. S. ROKU 1805.

ROSSYA.

Wilno 15. *Września*. Dnia 15 Septembra terazniejszego Imperatorski Uniwersytet Wileński obchodził doroczną pamiątkę Koronacyi Najjaśniejszego Imperatora ALEXANDRA I. Zrana odprawione było nabożeństwo w Kościele Akademickim; po południu zaś na publiczném posiedzeniu tegoż Uniwersytetu w obecności JW. Cywilnego Gubernatora Wileńskiego i licznie zgromadzonych gości, po przemowie przez Rektora Uniwersytetu stosowney do uroczystości, czytali DySSERTACYE Professorowie: P. Abicht o granicach doświadczenia; P. Cappelli o początku praw Rzymskich co do Sukcessyi dziedzicznych, w Języku łacińskim; a P. Czerniawski czytał w Języku Rosyjskim dySSERTACYĄ o mowie ludzkiej w ogólności, a w szczególności o własności Języka Rosyjskiego.

S. Petersburg 12. *Września*. Półkownik Rebinder otrzymał rangę GM. i Szefowstwo Zytomińskiego półku dragonii. Półkownik Pahlen został Szefem Infantyjskiego półku dragonii; GL. Puszczyński Szefem Estlandzkiego półku muszkietyerów; GM. Leontiew Szefem Mohilewskiego półku muszkiet. GM. X. Szczerbatow Szefem Kostromskiego półku muszkiet. Półkownik, dziś GM. X. Urusow Szefem Kalużskiego półku muszkiet. GM. Uszakow Szefem Odeskiego półku muszkiet. GM. Nazimow Szefem Kurińskiego półku muszkiet. Półkownik Kołomara Szefem 22 półku strzelców; GM. Suthof Szefem 21 półku strzelców. GM. Anikejew będzie kommandantem Friedrichshamu i Szefem półku gnrnizonowego. Leibgardyi artylleryjskiego batalionu Kapitan Lwow uwalnia się od służby z rangą Półkownika. Do półków teraz formowanych wyznaczani z dawniejszych: Major Golew, Podpółkownik Duvalnoble, Major Winkler, Major Kawerin, Podpółkownik Michelson, Major Timaszew, Major Repeska, Major Agejew, Major Tonkow, Podpółkownik Percow, Półkownik Wysocki, Półkownik Kniper, Półkownik Priouda. Znaydujący się przy Collegium inter. zagran. Karpow, Klupfel, Wicow, Siwers, Rodofinikin zostają Aktualnemi Konsyliarzami stanu. Tajny Konsyliarz Goleniszczew Kutusow zasiadać ma w Senacie.

Imperatorska Akademia Kunsztów wyzwolonych d. 1 odprawiła publiczne posiedzenie w obecności Prezydenta swojego Graffa Stroganowa, Graffa Serg. Rumiancowa, Towarzysza Ministra oświecenia Murawiewa, Graffa Sew. Potockiego, G. artylleryji Korsakowa, Towarzysza Ministra udzielnego Olenina, członków honorowych. Wszedłszy do sali naprzód oglądali wszyscy dzieła uczniów ubiegających się do nagrody medalu złotego; o których szacunku Akademicy zdanie zapieczętowane wnet złożyli w wazonie; po przejrzeniu Sekretarz Konferencyiny ogłosił imiona 6 młodzieńców, którym przyznane są medale, za większy postęp w malarstwie, snycerstwie, architekturze, sztychowaniu; nadto jeszcze Prezydent rozdał medale srebrne 33 innym przy odgłosie trąb i kotłów. Po zakończonym obrzędzie zgromadzenie przysięgło do grona swego GM. Achwerdow, i Architekta Guarenghi. Zatem przystąpiono do przyznania dwoistey tym nagrody, ofiarowaney przez Graffa Sew. Potockiego, którzyby najlepiej wyobrazili odważny postępek Patriarchy Nikona uśmierzającego bunt w Nowhorodzie, i bohatyrskie dzieło Rosyjskiej flotty Kapitana Sacken, który podczas ostatney wojny z Turkami, widząc swój okręt zewsząd od nieprzyjaciół oskoczony, ludzi wszystkich przesadził na baty, sam zaś statek swój zapalił, na powietrze wyleciał, i Turecki okręt zniszczył. Naostatku Prezydent wychwalał zasługi zmarłego Graffa Mussin Puszkina, ofiarował od siebie nagrodę znaczną temu z uczniów, któryby na przyszłym Akademii zebraniu pokazał plan monumentu, podać mającego dalekiej potomności pamięć tego męża. Sekretarz Konferencyiny

Aktualny stanu Konsyliarz Łabzin donosił Akademii o znacznych postępkach wielu uczniów kosztem publicznym wysłanych dla doskonalenia się za granice, których dowody przysłane są w obrazach, rysunkach &c. o rozmaitych obrazach, i posagach do Kościołów i Peterhofa zrobionych przez Professorów za rozkazem najwyższym; o przygotowanym planie momentu wystawić się mającego z woli J. J. M. zmarłemu G. en chef Eropkinowi, na tém samym miejscu w Moskwie, na którym dokonał obywatelskie dzieło; drugiego który ma być wystawiony pod Półtawą Piotrowi W. kosztem obywatelów tej Gubernii. Tenże donosił o darowanych Akademii rzadkich i kosztownych rysunkach ze szkoły Rafała, i Espagnoleta przez Graffa Stroganowa, GM. Łomonosowa, i Bortniańskiego.

HISZPANIA.

Madрид 30. *Sierpnia*. Flotta zprzymierzona, którą Adm. Villeneuve i Gravina przyprowadzili z Ferrolu do Cadix, złączona z eskadrą Don Alavy uzbroioną w ostatnim porcie, liczy okręta nast. 1 od 130 arm. 2 od 120, 1 od 100 wszystkie Hiszpańskie, 6 od 80, 23 od 74, 2 od 64. naostatku 16 fregat, 4 korwety; ogółem okrętów lin. 36. Z tego rachunku widzimy, że 3 okręta w bitwie pod Finisterre uszkodzone, nie wyszły z Vigo, ańteż Kap. Lallemand z eskadrą Rochefortską nie zawinął do Cadix. Nieprzyjacielscy wodzowie którzy ustępiąc liczbie zprzymierzeńców, d. 22 zchronili się do Gibraltaru, wkrótce powrócili do portu Hiszpańskiego, pilnie uważając obróty nasze; lecz nie wiemy, czyli już odebrali posiłek z Anglii spodziewany. Równie rzecz jest wątpliwa, iak długo Villeneuve i Gravina zabawią w Cadix; to pewna, że wszystkie ich okręta przybyły z Ferrolu obciążone ładowym żołnierzem; żadnego albowiem statku przewozowego z flotą nie było. Niemieszkając Francuzów i Hiszpanów na ład wysadzono; wkrótce iednak mają na morze powrócić, i być użytymi do oblężenia Gibraltaru, iak mówią iedni; zdaniem drugich do inney wyprawy bardzo ważney na morzu śródziem.

Jak tylko stanęła w Cadix flotta, wodzowie niemieszkając zatrudnili się prędkiem okrętów naprawieniem, zabierają żywność, wodę świeżą, artylleryą, amunicyę, robota idzie z nadzwyczajnym pośpiechem; nic podobnego nigdy w portach naszych nie widziano. Nie tylko zaś opatrujemy okręta dawniejsze; uzbrajamy inne, budujemy nowe, zgromadzamy zewsząd maytków na osadę potrzebnych, ażeby w późniejszym czasie przynamniej flotta Króla Katol. pomnożona, dzielnie przyłożyć się mogła do bronienia sprawy wspólney narodom zprzymierzonym przeciw nieprzyjacielowi potężnemu i czynnemu. Gravina, iak słyhać, za najwyższą kommandę podziękował; owocem to jest poróżnienia się iego z Adm. Grandellana wodzem eskadry Ferrolskiej, którego przyczyny nie wiemy. Jeśli tak się stało, pierwszy mąż pełen doświadczenia i odwagi, będzie powszechnie żałowany od Hiszpanów i Francuzów, u których na miłość i szacunek zasłużył odprawiając z nimi kilka kampanii. Demysłamy się, iż bitwa pod Finisterre niepomyślna do klótni stała się pobudką. Wczorą w stolicy naszej ogłoszono wyrok Królewski, rozkazujący, ażeby Hiszpańscy obywatele, którzy dla iakichkolwiek przyczyn znaydują się w Państwach postronnych, wyiwszy iednak interessa im zleczone od rządu, powracali do oyczyzny, w przeciągu 4, naywięcej 6 mies. pod boiaźnią stracenia połowy majątku swego.

RZESZA NIEMIECKA

Munich 12. *Września*. O wtargnieniu wojsk Austryackich do Bawaryi dajemy wiadomość dokładną. Dawno ten przypadek był przewidziany, że kraj przedzielaący

z wielkie Mocarstwa stać się musiał nakoniec teatrem wojny. Dla tego wcześniej Elektor kazał wyprowadzić najsilniejsze sprzęty do Xięstw swoich w Cyrkule Frankońskim, Bamberg i Wurtzburg. Już wyglądali troskliwie obywatele przyścia armii Franciszka 2; gdy d. 5 nadspodzianie do naszej stolicy wiechał GL. X. Schwartzberg, który na r. audyencji zaraz prosił Elektora, żeby wszystkie regimenta swoje chciał przyłączyć do obozów Austriackich. Podobno nie zezwolił na to Maximilian; gdyż natychmiast wydał rozkaz, ażeby nie tylko dwórcy wyjeżdżał do Wurtzburga; lecz nadto wszystkim, półkom zalecono zgromadzać się na miejsca wyznaczone, zwołać urlopowanych żołnierzy, i do Frankonii pośpieszać, co wykonały wszystkie bez wyłączenia w 48 god. tak dalece, iż Elektor dziś przy sobie liczyć może 35 t. zbrojnego ludu. X. Schwartzberg powraca ku Austriackim granicom.

Tegoż czasu G. Mack przyiwszy najwyższą komendę armii Cesarzkiej, która pod Wels obozowała, d. 7 doniósł urzędowi i Officyerom Bawarskim nad rzeką Inn będącym, iż wkracza niezwłocznie do Elektoratu; iakoż wkroczył nazajutrz 5 kolumnami przez Scharding, Braunau, Muhldorff, śpiesznym krokiem do rzeki Lech przedzielał kray nasz od Szwabii zmierzając. Straż przednią prowadzi Klenau. Nigdzie odporu żadnego nie znalazł. Zmyślona była pogłoska, iż w Passau jeden z regimentów Bawarskich rozbroiono; wszystkie uszły wcześniej przez Anspach do Frankonii. Elektor wysłał przed wyjazdem G. Nogarola do Wiednia, Gr. Rumford do Paryża prosząc, ażeby mógł obojętnym zostać; sam z Wurtzburga chce podróż przedsięwziąć do Berlina; skutek niepewny; zależy wszystko od negocyacji trwających między większemi Mocarstwami. Pomieszenie i trwogę obywatelów naszych opisać niepodobno, chociaż Austriacy w ciągnięciu zachowują karność przykłądną, opłacając potrzeby swoje groszem gotowym.

Jedne ich dywizye znaydować się już mają w Paersdorff, drugie w Hohenlinden miejscu sławnym w dziejach przeszłej wojny; wszystkie zaś jutro, najdalej d. 14 wkroczyć powinny do Munich, z kąd postępując daley, Lech przejdą dla zającia Cyrkułu Szwabskiego, czyli też zatrzymają się nad brzegiem czekając posiłków nowych, czas pokaze; słyhać jednak, iż G. Mack chce kray pomieniony osadzić, i zbliżyć się ku Renowi niemieszkając, ażeby Francuzom bronił przeprawę, a z żywności i innych dostatków obfitej prowincyi korzystać nie dopuścił nieprzyjacielowi. Dzisiaj do naszej stolicy wiechał od niego przysłany G. S. Amour. Austriacy mają założyć główną kwaterę w Nymphenburg. Niewiadomo czyli zechcą w miastach Bawarskich zostawiać osadę. To pewna, że wkracząc do Szwabii Mack ułatwi przyłączenie się do armii głównej korpusu obozującego pod Bregenz i innych wojsk w Tyrolu zgromadzonych i Voralbergu. Mieszkańce zaś z Cyrkułów, na teatr wojenny, iak zdaie się przeznaczonych, czekają wkrótce rozkazu, ażeby obu stronom żywność, furaz, kontrybucye dawali.

Manheim 14 Września. Na obu stronach Renu ogromne są przygotowania wojenne; od wschodu Austriacy, od zachodu Francuzi zbliżają się do brzegów tej rzeki. G. Marmont z dywizją Batawską wczora stanął w Colblentz; Marszałek Bernadotte opuściwszy Elektorat Hanowerski, przez Hassyą ciągnie ku Moguncyi; zostawił w kraju podbitym G. Barbou; i ten iak słyhać, ma wyciągnąć wkrótce, a Prusacy i Hassowie zastąpią miejsce Francuzów. Elektor Arcy Kanclerz z Wiednia i Paryża odebrał odpowiedź pomyślną, iż obojętnym w Ratisbonie może zostać. Nadzieja zachowania pokoju na lądzie zniknęła, jeśli prawda, iż Napoleon do posła Larochefoault, Franciszek 2 do Gr. Cobenzl wysłali gońców, z rozkazem opuszczenia dworów, przy których zostawali. Elektor Wurtembergski na notę sobie podaną przez Posła Didelot odpowiedział, iż do wojny wdawać się, i posiłków dawać nie może nikomu, bez zwałcenia praw Rzeskich; odwoływając się w tém do sprawiedliwości rządu Francuzkiego.

A U S T R Y A.

Wiedeń 16 Września. Ogłoszone są przez pisma publiczne noty przez Ministra Francuzkiego Talleyrand w mies. Sierpniu podane posłującemu w Paryżu Gr. Cobenzl, iakoteż odpowiedzi dane od dworu naszego, z których ostatnia pisana jest d. 3 września; obie strony usprawiedliwiają swój postępek; treść wzajemnych uwag

i przełożeń wkrótce umieścimy!

Gdy Arcy X. Jan już oddalił się do Tyrolu, Arcy X. zaś Karol wkrótce ma do Włoch pośpieszyć; Cesarz zastępcą ich w Ministerystwie wojennym i najwyższej dyrekcji korpusu inżynierów naznaczył Feld Marsz. Colloredo. Sam jeżeli wkrótce uda się do obozów Bawarskich, podobno rząd interessów krajowych poleci Arcy X. Elektorowi Saltzburgskiemu, który niedawno wyjechał do kraju swego, i wkrótce do nas ma powrócić.

Armie Austriackie do zagaienia kampanii przeznaczone, jeżeli negocyacje nie wezmą obrótu pomyślniejszego, składają się z regimentów nast: 1 w Carintzkiej są: Strasoldo, Anspach, Coburg, Hohenlohe, Lindenau, Mitrowsky, Ferdinand, Kerpen, Colloredo, Schroeder pie-sze, każdy od 5 batalionów; ogółem batalionów 50. lek-kokonnny Cesarza, Wurtemberg dragoński, Leowenehr, Karol, Ułańskie. 2 w Tyrolskiej pie-sze: Klebeck, Sporck, Jor-dis, Froom, Kiński, Duca, Neugebayer, Hildburghausen, Ludwik, Cesarz, Beaulieu, Stein, każdy od 5 batalio-nów, ogółem batalionów 60; Blankenstein huzarski, strzelce Tyrolscy. 3. W obozie pod Munkendorff pie-sze; Karol Auersperg, Brooder, Peterwaradin, każdy od 3 bata-lionów, ogółem batalionów 12. Albert, Mack, Nassau, Sa-voye, konne, Palatina huzarski. 4. W Bawarskiej pie-sze: Raynier, Froelich, Collovrath, Maximilian, Manfredini, każdy od 5 batalionów; Kreutzer, Erbach, Stuart, Colloredo, Reuss po 4 bataliony, ogółem batalionów 54, kon-ne: Rosenberg, Klenau, Latour, Hohenlohe, Schwartz-berg, Meerveldt, Lichtenstein. 5. W armii Włoskiej; Lat-terman, Rudolf, Esterhazy, Hohenlohe, Józef, Bellegarde, S Julien, każdy po 5 batalionów; Wukassowich, Dawi-dowich. Franciszek, graniczne: Likański, Ottokański, Oguliniski; Szluiner, Warazdin, Kreutzer, Bannatski, Gra-diskański, każdy po 3 bataliony, ogółem batalionów 68; konne: Ott, Hohenzollern. Ogółem, w 5 armiach batali-onów 244. piechoty, 20 regimentów konnych. Wiadomo, że w każdym batalionie głów jest 740.

W tych d. jeszcze 180 pontonów z naszej stolicy posłano do Włoch i ku Bawarskim granicom. Bataliony rezerwowe nowozacigłym ludem iak najprędzej dopełnić zalecono; każdy mieć powinien żołnierza 800. Ekwi-paż połowy Arcy X. wyszedł do Wenecyi; sam na miej-scu będzie w przyzwoitą chwilę. Część dworu Cesarz-skiego do Wels ruszyła, tamże wyciągnął regiment w Wiedniu garnizonem stojący W. Mistrza Krzyżackie-go pieszy, i kiryssyerów Hohenzollern, który od Fer-dynanda z Cesarza w nadgrode dowodów mężstwa oka-zanych pod hetmanami Tilly i Wallenstein, otrzymał dy-stynkcya, iż przez stolicę Monarchii Austriackiej prze-chodzić może z muzyką i rozwiniętymi chorągiewami. Francuzki Ambassador gotując się do prędkiego wyjazdu, już wysłał sprzęty swoje. Angielski z Costantinopola wiadomość odebrał, iż Selim 3 rozkazał iak nayrychle-y uzbraiać całą potęgę na lądzie i morzu.

B R Y T A N N I A W.

London 13 Września. Pisma nasze odnowiły pogło-skę już upadłą, i za pewno twierdzą, że Admiralicya wkrót-ce zwoła sąd wojskowy, i przed nim stawać każe Adm. Calder. Zadziwiał to niezmiernie powszechność. Nikt nie widzi potrzeby i pobudki sądenia zwycięzcy, któ-ry największą przysługę uczynił narodowi, wyprowadza-jąc Anglików z długiej niewiadomości względem obrót-ów Tulońskiej floty sposobem szczęśliwym i chwale-bnym. Jeśli to nastąpi, o czém jeszcze wątpić możemy, domyślić się nie trudno, iż z Officyerów podkommend-nych który oskarżyć musiał wodza swojego. Nie nowe byłoby to zdarzenie; za pamięci naszej poważny wie-kiem i zasługą Keppel, odpowiadać iednak musiał na zło-śliwe zarzuty zazdrośnego Pallisera. Tymczasem Calder służyć nie przestał Oyczyźnie; szuka iey nieprzyjaciół i nowego zwycięstwa. Gdzie znayduie się teraz, nie wie-my; rapporta urzędowe nie potwierdziły dotąd wiado-mey powieści żeglarzów naszych; z których ieden miał widzieć flotę płynącą blisko S. Vincent przygórka; dru-gi zamykającą już port Cadix, a w nim Hiszpanów i Fran-cuzów, po złączeniu się eskadr Caldera, Collingwooda, Bickertona.

Adm. Douglas który pod najwyższym zwierzchni-ctwem Keitha długo Boulogne zamykał, dziś został rządcą portu Yarmouth. Miejsce iego zastępujący Sidney Smith, wkrótce ma przedsięwziąć wyprawę nayważniejszą. Po-nieważ zna doskonale nad innych Officyerów naszych położenie, moc, słabość, obronę portów i brzegów nie-przyjacielskich; ztąd wnoszą niektórzy, że do nich się

uda. Inni przydaia, iż nie tylko Sidney, ale też drugi Admirał z najsławniejszych ieden stanąć ma na czele floty wielkiej, i ogromne woysko zaprowadzi na miejsce przeznaczone; np. Boulogne, dla zniszczenia floty i opuszczonej, i uwolnienia na zawsze Anglii od postrachów. Rozumieją drudzy, że do tej wyprawy nie sami tylko pójdą Anglicy; ale im będzie potrzebna pomoc zprzymierzeńców. Któż zebrać może naostatek wszystkie opinie i pogłoski? Według nich, Hannover i Hollandyą uwolnić chcemy od iarzma Francuzkiego.

To przynajmniej pewna, iż z naszej strony kosztowne do dzieła przygotowanie czynimy z pośpiechem rzadkim; statków przewozowych do Dunes zgromadza się najwięcej. Woyska do zamorskiej służby już wyznaczone przechodzą 40 t. naybitniejszego żołnierza w kraju całym; międzywiele regimentami znajdują się nad brzegiem hasła czekając te wszystkie, które trudną lecz pamiętną i chwalebłą odprawiły kampanią w Egipcie. Są którzy z tej okoliczności iedyne wnoszą, iż do Włoch płyniemy. Prócz innych półków iezdnych, zabiera się na okręta artyllerya konna. Wodzem armii lądowej najwyższym już być nie ma żaden z Królewiczów, lecz GL. Moore; ten u Króla miał audyencyi kilka; ten często na radę Ministrów jest wzywany.

Dziś mówią, iż X. Mecklenburg Strelitz, z którego domu jest panująca u nas Monarchini, ma wkrótce zaślubić 4 córkę Jerzego z Królową Maryą. Inna powieść zwiastuje bliską w Ministerjum odmianę; Pitt chce przyjąć do Administracyi Foxa i przyjaciół jego. Rzecz więcej niż wątpliwa; raz dla nieprzełamanego wstrętu, który ma Król do naczelnika Opozycyi; powtórę z tej uwagi: iż jeżeli Pitt potrafił utrzymać się na urzędzie, mimo usilność Opozycyi, gdy jeszcze interessa narodu były w stanie wątpliwym, i z przeciwnikami dzielić nie chciał władzę najwyższą; mniej jeszcze o pojednaniu się z nimi będzie rozmyślać, gdy zmieniły się okoliczności pomysłnie, przez odnowione przymierza narodu z Mocarstwami lądowymi dla wspólnego wszystkich dobra; o których jednak osnowie nic pewnego wiedzieć nie możemy, dopóki nie zgromadzi się Parlament 12 listopada; o elekcyi nowych Reprezentantów niedawno zapowiedzianej mówić przestano; mogą przeszłym zaufać Ministrowie, których przywiązania i gorliwości tak długo doświadczały.

Van Sittard złożył urząd Sekretarza stanu w Irlandyi; na miejsce jego wyznaczony Long. Słychać iż Wice Król Hardwicke wkrótce ma opuścić tę dostojność; wnosić jednak ztąd nie trzeba, iż w rządzie krajowym nastąpią jakie odmiany. Ministrowie nie przestają mieć pilne oko na ten naród, w którym bez wątpienia jest wielu niespokojnych i nieukontentowanych obywatelów, którzy karmią się nadzieją blizkiego wybawienia, dopóki widzą Francuzkie przygotowania w porcie Bresteńskim nie zawieszono, i flotę Adm. Gantheaume zawsze do żeglugi przysposobioną. Niedawno z niej 9 okrętów lin. iak donosi Cornwallis, na morze wyszło; lecz po kilko godz. krążeniu powróciły wszystkie do swego stanowiska; czyli że nieprzyjaciel nie myśli oddalić się od brzegów; albo też podobno iż postrzegł w blizkości krążących Anglików. Dziś odbieramy wiadomość, iż Kap. Lallemant po długiej i niepożytecznej żegludze, eskadrę swoją do Rochefort odprowadził.

Tak już wszystkie morza są wolne od nieprzyjaciół; więc flotta z wysp Antylskich spodziewana podróż ma bezpieczną. Składała się wychodząc z Barbados z 300 statków; płynie pod strażą 1 okrętu lin. z fregat; którym Adm. Dacres i Cochrane z inne przydali lin. do przeprowadzenia na głębiny, gdzie liczni korsarze Francuzcy z Guadalupy krążyć nie zwykli.

Adm. Raynier niedawno przybył z Indyi wschod. lat kilka tam bawiąc przywiozł majątku półtora mill. FS. Ten przykład niech będzie dowodem, iak niewyczerpane jest bogactwo źródło dla ziomek naszych w Bengalu, Coromandelu, innych dzierzawach kompanii. Widzieliśmy jednak wielu Anglików, którzy w Azyi zgromadzili większy dostatek, niżeli teraz Raynier.

Mieliśmy wiadomość od żeglarzów przyniesioną, że w Ameryce półn. gorączka żółta panować zaczęła; więc Admiralicya ścisłą i długą kwarantannę przepisała wszystkim okrętom przychodzącym od Stanów zjednoczonych. Teraz urzędownie donoszą z N. York, Newhaven, i drugich portów, iż obywatele są zupełnie zdrowi, najmniejszego śladu choroby straszliwej u siebie nie widząc. Ta wiadomość jest pewniejsza, że w Carolinie półn. niewolnicy Murzyni bunt przeciwko panom swoim podnieść po-

stanowili; tymczasem wiele osób rozmaitemi sposobami tajemnie z życia wyzuli. Rząd nakoniec odkrył zamyśły złośliwe, i dowodzców ukarał przykładnie. O czynnościach panującego w Hayti Dessalines dawno nic nie słyszemy. Nic jeszcze nie przedsięwziął od tego czasu, iak zakończył niepomyślnie wyprawę na podbicie miasta S. Domingo, i całej prowincyi Hiszpańskiej. Z drugiej strony Francuzki G. Ferrand nadto jest słabym, ażeby mógł pomyśleć o pozyskaniu części Francuzkiej.

Pisma nasze donoszą, iż X. Brezylji Regent Portugalski raz jeszcze sumę znaczną wysłał za granicę; i domyślać się każą, że te pieniądze idą do Francyi, iako za obojętność umówione.

Wiadomo, iż rząd Francuzki ienca wojennego Kapitana Wright w Temple zamknąć kazał, przyczynę dając, iakoby ten officyer zbóyców na ląd nieprzyjacielski wysadził. Słychać, iż rząd Angielski chcąc nieprzyjaciela skłonić do postępów zgodnych z ludzkością i sprawiedliwością, kazał nawzajem iednego z Francuzkich G. u nas w niewoli będącego zamknąć w ścisłym więzieniu.

S Z W A Y C A R Y.

Berne 4 Września. Landamman RP. Glutz pisał 2 listy okolne do rządu 19 Cantonów; w 1 donosi, że wysłał Półkownika Glutz do Wiednia z oświadczeniem, iż Szwajcary pragną obojętni zostać w następującej wojnie. Radzi Cantonom Landamman uczynić wszelką gotowość, napełnić magazyny, zebrać pieniądze, broń opatrzyć, siłę zbroyną zgromadzić wcześniej, ażeby stawać rychło mogła do nagłej potrzeby. Przypomina jeszcze, ażeby Cantony obrały wcześniej Deputatów na Szym nadzwyczajny, i opatrzyły instrukcją, iesliby zwołania onego widział Glutz potrzebę. Nie wiemy jeszcze, iaką odpowiedź na proźby nasze Landamman odbierze z Wiednia; tymczasem już słychać z drugiej strony, że rząd Francuzki zamyśla woysko swoje niemieszkając wprowadzić do Szwajcarów, i cały kraj ogarnąć, pod pozorem bojaźni, ażeby nie uprzedzili Austriacy wkroczeniem do Grisonów, iak się stało r. 1799. Lecz o tem poseł Napoleona G. Vial jeszcze nic nie rzekł do rządu naszego.

W liście z Landamman donosi Cantonom, że kapitulacya wojskowa Szwajcarów z narodem Francuzkim, po długim oczekiwaniu skutek wzięła. Obowiązaliśmy się traktatem dać Napoleonowi 4 regimenta, każdy od 4 t. żołnierza; 5 zaś posiłkowy na dopełnienie innych podczas wojny. Dotąd Francya utrzymywała na żołdzie swoim 3 pół brygady Szwajcarskie, które od lat kilku nie odbieraiać ludzi potrzebnych na miejsce ubyłych, nie wystarczyły teraz na uformowanie 1 regimentu. Żąda poseł Francuzki, ażeby iak najprędzej liczbę przepisaną dostarczyły Cantony; 3 inne regimenta mają być zaciągnięte przed r. 1806.

Czekamy niecierpliwie odpowiedzi na proźbę względem obojętności podaną, nie tylko z Wiednia, ale też z Paryża i Berlina. Wielu podchlebia sobie, iż bez trudności Szwajcarowie otrzymaiać wszystko. To pewna, iż Cantony bez wyłączenia żadnego, stosując się do chęci i rady Landammana, urządziły naprzód woysko regularne, które z nich każdy według aktu pośredniczego dać powinien do obrony pospolitej; naostatek przystąpiły do uzbrojenia milicyi, gdyby ta potrzebną być miała na zasłone granic naszych.

Basel 7 Września. Z rozkazu Landammana RP. Glutz, Kanclerz Monsson rozesłał do wszystkich Cantonów pismo nast. Każdy obywatel dobrze myślący z żalem i boleścią czytać musiał wiadomość w pismach zagran. niedawno rozrzuconą, iż w mieście Basel i całym Cantonie tego imienia, chodzą po rękę, mieszkańcom do podpisania podane proźby, które w przywoitym czasie zanieść mają do potężnego sąsiada, żeby kraj Szwajcarski został wcielonym do obcego państwa. Chociaż powieść taka na wiarę nie zasługiwała, jednakże Landamman RP. chciał poznać prawdę, i przekonawszy się sam naprzód o niej, zamyślał użyć surowości prawa przeciwko ludziom złośliwym, którzy trwożą obywatelów; albo tych nie znalazłszy w domu przestępców, zawstydzić przynajmniej obcych potwarców narodu naszego. Udał się więc prosto do rządu Cantonu Basel, i doszedł nakoniec, iż ta wiadomość zupełnie bezdowodną i zmyśloną była; że w mieście naszym, aniteż w kraju całym nikt nie mówił, nie pisał, aniteż wygotowanego pisma obywatelom i proźby do podpisania nie podawał; ponieważ nikt nie żąda najmniejszej odmiany w akcie pośredniczym, kontent każdy widząc oyczyzną uspokojoną i swobodną.

Dawno już Landamman traktować zaczął z dworem Wiedeńskim o dobra do Szwajcarskich kościołów należące, które w krajach swoich położone, Franciszek z do Kameralnych przyłączyć rozkazał. Negocjacja w przewłokę puszczona skutku pożądanego wzięć nie mogła w okolicznościach terazn. i będzie zerwaną bez wątpienia. Nawet nie podpisano jeszcze z Austryakami umowy dogodnej obu stronom, względem wzajemnego wydawania zbiegłych złoczyńców. W tej chwili słyszymy, że obojętność narodu naszego uznana i zaręczona jest równie w Paryżu jak Wiedniu. Czekamy urzędowego potwierdzenia tak ważnej wiadomości.

P R U S S Y.

Berlin 17 Września. Nic jeszcze dwór nasz nie rzekł o wykroczeniu wojsk Austriackich do Bawaryi; rozumieją niektórzy, że na ten przypadek okiem obojętnym oglądać będzie, iakniegdy poglądał na zajęcie Hannoweru przez Francuzów; G. Meerveldt miał audyencyą u Króla, i z Ministrem Hardenberg długie rozmowy miewa; należą do nich posłowie innych Mocarstw. Z naszej strony robimy wielkie przygotowania, żebyśmy obojętność zbroyną ściśle zachować mogli. Regimenta należące do inspekcyi Berlińskiej, Potsdamskiej, Magdeburgskiej rozkaz mają czekać pierwszego hasła do wyjścia w pole; te zaś które są w Westfalskich dzierzawach Króla naszego, wkroczyć powinny, iak słyhać do Hannoweru, skoro tylko z tamtąd wynidzie dywizya wojsk Francuzkich pozostała z G. Barbou, po oddaleniu się ku Renowi z drugimi Marsz. Bernadotte. Uważała publiczność nasza, że zawczora poseł Francuzki Laforest dawał biesiadę wspólną Austriackim Metternich i Meerveldt; z tych pierwszy nawzajem posłowi Francuzkiemu i G. Duroc. Wczora widzieliśmy w stolicy naszej powietrzną podróż. Professor Jungius wzniosłszy się pod obłoki udał się ku Frankfortowi nad Odrą.

F R A N C Y A.

Paryż 13 Września. Na ostatniej audyencyi publicznej, którą dawał Napoleon posłom zagranicznym, uważaliśmy że najdłużey rozmawiał z Gr. Cobenzl; z kąd wniosek łatwy, że negocjacje trwają jeszcze, i obie strony nadziei nie straciły zachowania pokoju; chociaż ogłoszona w pismach naszych korespondencya dyplomatyczna Ministra Talleyrand z Gr. Cobenzl, zda się zwiastować bliską wojnę. Do tej przygotowania są u nas wielkie i nagłe. Panujący iedzie do Strasburga przed końcem ter. mieś. Prócz Ministrów: wojennego, zagranicznego, i wewnętrznego, bierze z sobą wielu Senatorów, Konsyliarżów stanu, dwór liczny. Nie licząc armii wielką zwaney, kazano zgromadzić nad Renem rezerwę, która mieć powinna 70 t. żołnierza.

Etat armii naszej iest nast. Liczymy 114 regimentów ciężkiej piechoty; z tych 24 są na papierze tylko; gdyż w r. pr. gdy Minister Berthier przelewał półbrygady rewolucyjne, 24 zostawił wakujące, które z czasem dopełnione być mają; więc dziś iest regimentów tylko 90, każdy o 4 batalionach, w nich ogółem ludzi 4300. Podobnym sposobem z 34 półbrygad lekkiej piechoty zrobiono regimentów 4 batalionowych 27. równie mocnych iak poprzedzające. Officyerów w całej piechocie iest 13442. Ma Francya iazdy półków 78, to iest 2 karabinierów, 30 dragonii, 34 strzelców konnych, 12 kiryssyerskich, 10 huzarskich; wszystkie formują 320 szwadronów, w nich żołnierzy ogółem 71500, Officyerów 2246. Artylleryi pieszej iest 8 regimentów, 6 konnej, prócz pontonierów, saperów, minerów, rzemieślników. Gwardya, gendarmy, wojska departamentowe, morskie, i maytkowie nie wchodzą do tego rachunku. Marszałków ma Francya w służbie 12, G. dywizyjnych 130, G. brygady 240, Adjutantów kommanderujących na wzór Brygadyerów 124, niższych Officyerów 18418. Szwajcarskie wojska posiłkowe, których ma być niegdy 20 t. teraz ledwie zaciągają poczynamy.

Fregata Topaze, która Angielską Blanche zdobyła i spaliła, powracając z Indyi zachod. do Europy spotkała okręt lin. nieprzyjaciół; rozprawa trudną była; więc Kapitan korzystając z wiatru i nocnych ciemności przestał strzelać, i szczęśliwie trafił do Lisbony. O flottach zprzymierzonych z Cadix rząd nie ogłasza żadney wiadomości. Do portów nad Oceanem leżących rozkaz przesłał, ażeby statki obojętne z Anglii do nas przychodzące ściśle kwarantannę odprawowały.

Strasburg 15 Września. Murat przybyły z Paryża do nas, pilnie zatrudnia się przyjęciem, urządzeniem dywizyi przychodzących z departamentów wewnętrznych i od brzegów Oceanu. O liczbie wojska i podziale nic pe-

wnego ieszcze donieść nie możemy; to wyiowszy że Szefem sztabu u Napoleona będzie Minister Berthier, u Murata G. Dessolles. Lannes hetmanic ma przedniey straży; Soult, Ney, Davoust przed końcem września nad Ren przybędą. Wszyscy stanowiska mają wyznaczone w miastach blizkich, Schelestat, Haguenau &c. wszystkie dywizye do Alsacyi zmierzają; z kąd wniosek łatwy, że w Strasburgu na brzeg prawy Renu przeprowić się powinny. A iezeli prawda iest, iż Austriackie wojska wkroczywszy do Bawaryi, pilnie do rzeki Lech idą; iezeli iak słyhać, Francuzów uprzedzić w Szwabii postanowili, za kilka tyg. podobno będą obywatele tego Cyrkułu świadkami krwawych boiów, iezeli negocjacje dotąd nie zerwane, pokojem nie obdarzą narodów.

D A N I A.

Coppenhaga 17 września. Smutną wiadomość odbieramy z Stockholmu, że Karol Gustaw W. K. Finlandzki syn młodszy Króla Szwedzkiego nar. r. 1802 umarł w Drotningholm. Monarcha opuściwszy miasto Helsingborg i prowincyą Scanią, gdzie długo przemieszkiwał, pośpiesza do stolicy. Słyhać, iż 4 t. żołnierza Szwedzkiego zgromadziło się do portu Carlscrona, z kąd wkrótce mają na okrętach przeysć do Pomeranii; za pierwszą dywizyą nastąpi druga równie mocna. W porcie pomienionym uzbroiono 8 okrętów lin. Z naszej strony rząd pragnąc zachować obojętność, dał rozkaz, ażeby w Holstynie zgromadzono 20 t. zbroynego ludu, które stanąć mają na granicy; kilku regimentom z naszej załogi wyciągać zalecono na miejsce przeznaczone. Graf Bernstorff posłany do Berlina.

B A T A W S K A R P.

Amsterdam 17 Września. Wszystkie już dywizye wojsk Francuzkich z Texel wzięte opuściły granice RP. pośpieszając do Moguncyi; gdzie pod Marsz. Bernadotte formować się będzie rezerwa z dywizyi Hannowerskiej, i Batawskiej złożona, którą zmocni ludem swoim nasz G. Dumonceau, i Francuzkie regimenta z departamentów wewnętrznych sprowadzone. Do nas na miejsce ubyłych spodziewamy się wkrótce przyiscia 12 t. Francuzów od armii G. Brune z S. Omer. Zawsze albowiem iest słuszną boiaźnią, ażeby Anglicy dziś od wszelkiego niebezpieczeństwa wolni w domu, nie chcieli użyć morskiej i lądowej potęgi do iakiego niaizdu. Batawów iako najblizszych, doświadczenie ostrożności nauczyło. Adm. Verhuel wykonawszy przed Pensyonarzem przysięgę, zaczął sprawować urząd Ministra morskiego; lecz podobno spodziewany wzrost floty Batawskiej pod czułym rządzą, spóźniony zostanie w okolicznościach ter. kiedy wojska lądowe nie tylko na dawnym stopniu utrzymywać, ale też podobno pomnożyć dla własney obrony narod będzie musiał, i koszt niezmierny na kampanię zagraniczną podeymować.

Słyhać, iż Kap. Lallemand eskadrę swoją od Anglików niepostrzeżony wprowadził do Rochefort; zamysłał podobno wnieść do Brestu; i dla tego zapewne Ganttheaume 9 okrętów lin. na morze niedawno wysyłał; lecz postrzegłszy blizko stojącą flotę Coswallisa Francuzi, iedni do Brestu powracać, drudzy do Rochefort zawinąć musieli. Jeszcze wiosną wyszedł z Cadix okręt Hiszpański Glorioso od 80 arm. niosący żywe srebro do Amerykańskich kopalni. Była pogłoska, iż w drodze zginął spalony przypadkiem, gdy walczył z fregatami Angielskimi. Powieść była nierzetelna. Glorioso zawinął do wyspy Teneriffa, i tam się znajduie.

W Ł O C H Y.

Mediolan 4 Września. Wojska Włoskie i Francuzkie ściągają śpiesznie do obozu pod Montechiaro; w naszej stolicy ledwie 1 t. żołnierza został na straży. Załogę Mantui, Werony, twierdz innych nad brzegami rzeg Adige i Mincio położonych znacznie zmocniono, ażebyśmy odpornie przynajmniej mieć się mogli przed nadchodzącą zimą, i czasu dali cokolwiek do przyspieszenia na ratunek wojskom spodziewanym. Garnizon Turinu i wszystkie regimenta stojące w Piemontcie rozkaz odebrały do Brescia zmierzać w liczbie 20 t. Wice Król Eugeniusz Beauharnois 4 gonców co tydzień odbiera od Napoleona. Zyiemy wszyscy w oczekiwaniu wielkich przypadków. W Rzymie Kardynał Fesch Ambassador imieniem Napoleona ofiarował Oycu S. bogate podarki w obiciach, kobiercach, lichtarzach, serwisach. Wieść o oddaleniu się Króla z Sycylii z Neapolu do Parlermo bezdowodną była. Armia. G. S. Cyr w Apulii i Abruzzo zachowuje się spokojnie w dawnym stanowisku.